ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 18. jūlijā [1]

1. Šī lieta ir par Eiropas Kopienu Komisijas saskaņā ar EKL 226. pantu ierosinātu prasību pret Zviedrijas Karalisti, kurā lūgts atzīt, ka, piemērojot iekšējo nodokļu režīmu, kas netieši aizsargā alu, kas galvenokārt ir vietēja prece, pret konkurenci, ko rada vīns, kas galvenokārt tiek importēts no citām dalībvalstīm, tā nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 90. panta otrā daļa.

I — Apstrīdētais valsts tiesiskais regulējums

2. Zviedrijā alkoholisko dzērienu nodoklis [2] tiek noteikts atkarībā no dzēriena faktiskās spirta koncentrācijas (alkohola satura).

3. No lietas materiāliem izriet, ka brīdī, kad Zviedrijas Karaliste iestājās Eiropas Savienībā 1995. gadā, alus, kura spirta koncentrācija pārsniedza 3,5 tilp. % (stiprinātais alus) [3], un vīns, kura spirta koncentrācija bija 11 tilp. %, ar nodokļiem tika aplikti gandrīz identiski.

4. 1997. gada 1. janvārī Zviedrijas Parlaments nolēma samazināt akcīzes nodokli alum. Saskaņā ar Zviedrijas valdības iebildumu rakstā minēto šādu lēmumu pamatoja vajadzība, kas radās pēc Zviedrijas iestāšanās Savienībā, cīnīties pret pieaugošo alus tirdzniecību pāri Dānijas robežai, ko veicināja nodokļu atšķirības abās valstīs.

5. Pēc spiediena, ko izdarīja Komisija, kura izteica šaubas par no 1997. gadā veiktajiem

1 — Oriģinālvaloda — itāļu.

2 — Saskaņā ar *Alkohollag (1994:1738)* (Likuma par alkoholiskajiem dzērieniem) 1. nodaļas 3. pantu alkoholisks dzēriens ir dzēriens, kura spirta koncentrācija pārsniedz 2,25 tilp. %. Alkoholiskie dzērieni ir spirtotie dzērieni, vīns, stiprinātais alus un alus.

3 — Saskaņā ar definīciju, kas iekļauta iepriekšējā zemsvītras piezīmē minētā *Alkohollag* 1. nodaļas 6. pantā.

grozījumiem izrietošā alus un vīna nodokļu režīma saderību ar EKL 90. panta otro daļu, Zviedrijas Parlaments nolēma no 2001. gada 1. decembra samazināt akcīzes nodokli vīnam.

6. Pamatojoties uz saskaņā ar *lagen (1994:1564) om alkoholskatt*[4] 2. un 3. pantu šobrīd spēkā esošo režīmu, nodoklis par alus un vīna ražošanu un patēriņu ir šāds.

7. Akcīzes nodoklis vienam litram alus ir 1,47 Zviedrijas kronas (SEK) par katru spirta tilpumprocentu. Alus, kura alkohola saturs nepārsniedz 2,8 tilp. %, ir atbrīvots no nodokļa [*lagen (1994:1564) om alkoholskatt* 2. pants].

8. Akcīzes nodoklis vienam litram vīna ir noteikts konkrētas summas apmērā, kas pieaug atbilstoši dzēriena alkohola saturam:

SEK 7,58, ja spirta koncentrācija pārsniedz 2,25 tilp. %, bet ir mazāka vai vienāda ar 4,5 tilp. %;

SEK 11,20, ja spirta koncentrācija pārsniedz 4,5 tilp. %, bet ir mazāka vai vienāda ar 7 tilp. %;

SEK 15,41, ja spirta koncentrācija pārsniedz 7 tilp. %, bet ir mazāka vai vienāda ar 8,5 tilp. %;

SEK 22,08, ja spirta koncentrācija pārsniedz 8,5 tilp. %, bet ir mazāka vai vienāda ar 15 tilp. %;

SEK 45,17, ja spirta koncentrācija pārsniedz 15 tilp. %, bet ir mazāka vai vienāda ar 18 tilp. %.

9. Vīni, kuru alkohola saturs nepārsniedz 2,25 tilp. %, ir atbrīvoti no nodokļa [*lagen (1994:1564) om alkoholskatt* 2. pants].

10. Zviedrijā vīna, stiprinātā alus un spirtoto dzērienu mazumtirdzniecība ir pakļauta likumā noteiktam monopolam. Monopola vadība ir uzticēta *Systembolaget Aktiebolag* (turpmāk tekstā — "*Systembolaget*"), sabiedrībai, kas pilnībā pieder valstij.

4 — 1994. gada 15. decembra likums par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokli.

II — Pirmstiesas procedūra

11. Saņēmusi sūdzības par Zviedrijas vīna un alus akcīzes nodokļa režīma diskriminējošo raksturu, Komisija 2000. gada 28. februārī Zviedrijas Karalistei paziņoja pirmo brīdinājumu, kurā tā apgalvoja, ka, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, šāds režīms pārkāpj EKL 90. pantu, jo, pakļaujot vīnu lielākam nodoklim nekā alu gan absolūtos skaitļos, gan preces gala cenas procentos, tika izkristalizēti patēriņa ieradumi, nostiprinot alus — vietējās preces — priekšrocības uz vīna — no citām dalībvalstīm importētas preces — tirdzniecības potenciāla rēķina.

12. Zviedrijas Karaliste atbildēja ar divām vēstulēm, kas datētas ar 2000. gada 10. maiju un 20. novembri un kurās tā apgalvoja, ka nodokļu režīms, kurā alkoholisko dzērienu akcīzes nodoklis ir noteikts atkarībā no to spirta koncentrācijas, nav pretrunā EKL 90. pantam. Tā tomēr apgalvoja, ka bija gatava samazināt vīna akcīzes nodokli par spirta tilpumprocentu līdz alus akcīzes nodokļa līmenim, tādējādi atjaunojot abu preču nodokļu attiecību, kāda tā bija pirms 1997. gada 1. janvāra.

13. 2001. gada 19. jūnijā Zviedrijas valdībai tika paziņots argumentētais atzinums, uz kuru tā atbildēja ar divām vēstulēm, no kurām pirmā datēta ar 2001. gada 13. jūliju, bet otra ar 2001. gada 17. decembri, un ar kurām tā informēja Komisiju par vīna akcīzes nodokļa samazināšanu par 18,8 % no 2001. gada 1. decembra.

14. Uzskatīdama, ka veiktie grozījumi nenovērsa Zviedrijas nodokļu režīma diskriminējošo raksturu, 2002. gada 1. jūlijā Komisija Zviedrijas Karalistei paziņoja otro brīdinājumu. Zviedrijas Karaliste atbildēja ar 2002. gada 24. septembra vēstuli.

15. 2004. gada 9. jūlijā Komisija Zviedrijas valdībai paziņoja otro argumentēto atzinumu, aicinot to veikt pasākumus, kas vajadzīgi tā izpildei, divu mēnešu laikā.

16. Zviedrijas valdība, lūgusi termiņa pagarinājumu, ko Komisija tai piešķīra, atbildēja ar 2004. gada 7. oktobra vēstuli, apstrīdot visus pret to vērstos iebildumus.

III — Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

17. Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2005. gada 14. aprīlī, Komisija cēla šo prasību.

18. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2005. gada 16. septembra rīkojumu Latvijas Republikai tika ļauts iestāties lietā atbildētājas prasījumu atbalstam.

19. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 44. panta 3. punktam pēc Zviedrijas Karalistes lūguma, kas izteikts 2006. gada 4. aprīļa vēstulē, lieta tika nodota izskatīšanai virspalātā.

20. Komisijas un Zviedrijas Karalistes mutvārdu apsvērumi tika uzklausīti 2007. gada 8. maija tiesas sēdē.

21. Komisija lūdz Tiesu:

— atzīt, ka, piemērojot iekšējo nodokļu režīmu, kurš netieši aizsargā alu, kas galvenokārt tiek ražots Zviedrijā, pret konkurenci, ko rada vīns, kas galvenokārt tiek importēts no citām dalībvalstīm, Zviedrijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 90. panta otrā daļa;

— piespriest Zviedrijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

22. Zviedrijas Karaliste lūdz Tiesu:

— prasību noraidīt;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

23. Latvijas Republika lūdz Tiesu prasību noraidīt.

IV — Juridiskā analīze

A — *Lietas dalībnieku argumenti*

24. Komisija uzskata, ka apstrīdētās Zviedrijas nodokļu tiesību normas ir diskriminējošas un aizsargā alus — galvenokārt vietējas preces — tirdzniecību, kaitējot vīna, kas galvenokārt tiek importēts no citām dalībvalstīm, tirdzniecībai. Tās tāpēc pārkāpjot EKL 90. panta otro daļu.

25. Komisija norāda, ka akcīzes nodoklis vīnam ar vidēju spirta koncentrāciju ir aptuveni par 20 % lielāks nekā alum. Šīs starpības ietekmi uz šo preču gala cenu turklāt palielinot PVN piemērošana 25 % apmērā, kas aprēķināts uz pamata cenas bāzes, kurā iekļauts akcīzes nodoklis.

26. Saskaņā ar Komisijas teikto starp stiprināto alu (kura spirta koncentrācija pārsniedz 3,5 tilp. %) un vidējas kategorijas vīnu, kura spirta koncentrācija ir no 8,5 līdz 15 tilp. % [5] un cena no SEK 49 līdz 70 [6], pastāv konkurence. Tā kā šo abu preču mazumtirdzniecība ir pakļauta valsts monopolam, šīs preces konkurē vienos un tajos pašos pārdošanas punktos, kas pieder pie *Systembolaget* tīkla, vai īpaši licencētos sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos. Komisija uzskata, ka tas, ka patērētājiem ir jāvēršas *Systembolaget*, lai iegādātos šīs preces, pastiprina to savstarpējo aizstājamību.

27. Iestāde prasītāja uzskata, ka nodokļu režīms, kam pakļauts vīns un alus, ierobežo potenciālu vīna patēriņu un vismaz netieši aizsargā alus tirdzniecību.

28. Statistikas dati, uz kuriem pamatojas Komisija [7], liecinot, ka attiecīgo preču nodokļu apmērs ietekmējot patērētāju rīcību. No šiem datiem it īpaši izrietot, ka 1997. gadā, kad tika samazināts alus akcīzes nodoklis, šī dzēriena pārdotais daudzums palielinājās, bet pārdotais vīna daudzums samazinājās. Tāpat 2002. gadā pēc vīna akcīzes nodokļa

5 — Komisija aprēķinos, kas veikti, lai pierādītu tās apgalvojumu pamatotību, par piemēru ņem vīnu, kura spirta koncentrācija ir 12,5 tilp. %

6 — Dati par cenu amplitūdu konkrēti ir minēti tikai replikas rakstā. Prasības pieteikumā Komisija vispārīgi atsaucas uz "lētiem viegliem vīniem" vai "lētiem galda vīniem".

7 — Komisija galvenokārt pamatojas uz *Systembolaget* pārdošanas statistikas datiem, kas publicēti pēdējās interneta lapā.

samazināšanas šīs preces pārdošana piedzīvoja vislielāko pieaugumu, kāds reģistrēts laikā no 1995. gada līdz 2004. gadam.

29. Komisija norāda, ka akcīzes nodokļa ietekme uz tādu vīnu, kuru spirta koncentrācija ir no 8,5% un 15 tilp. %, gala cenu ir daudz lielāka tiem vīniem, kuru cena ir robežās no 41 līdz 70 Zviedrijas kronām un kas ietilpst to preču kategorijā, kuras veido 80 % no kopējā pārdotā daudzuma. Šī ietekme turklāt esot daudz lielāka nekā visvairāk pārdotajam alum, lai kāda arī nebūtu vērtējumā par pamatu ņemtās preces kvalitāte [8].

30. Zviedrijas Karaliste neapstrīd Komisijas apgalvojumus par to, ka alus ir galvenokārt vietējā prece, bet vīns galvenokārt tiek importēts, ka akcīzes nodoklis, ar ko apliekamas šīs abas preces, tiek noteikts atšķirīgi, un, visbeidzot, zināmas konkurences pastāvēšanu starp šīm precēm [9], lai gan saskaņā ar šīs dalībvalsts teikto šīs preces nav pilnībā savstarpēji aizstājamas un nav skaidri zināms, kuras vīna un alus kategorijas konkurē viena ar otru EKL 90. panta otrās daļas izpratnē [10].

31. Zviedrijas valdība, ko atbalsta Latvijas Republika, tomēr uzskata, ka apstrīdēto nodokļu tiesību normu mērķis un sekas nav netieša alus aizsardzība no vīna konkurences un ka tādējādi tai nevar pārmest EKL 90. panta otrās daļas pārkāpumu.

32. Saskaņā ar šīs valdības teikto no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai uzskatītu, ka ir veikts šāds pārkāpums, ir jāpierāda, ka apstrīdētais nodoklis ietekmē konkurences attiecības starp attiecīgajām precēm, samazinot importētās preces potenciālo patēriņu konkurējošas vietējās preces labā. Veicot šādu pierādīšanu, ir obligāti jāpārbauda preču pārdošanas cenu atšķirības un nodokļa ietekme uz tām, lai novērtētu, vai atšķirīgie nodokļi, ar kuriem apliktas šīs preces, var ietekmēt patērētāju izvēli.

8 — Prasības pieteikumā Komisija salīdzina akcīzes nodokļa ietekmi uz preces pudeles (75 cl vīna un 33 cl alus), viena litra un glāzes (15 cl vīna un 33 cl alus) cenu.

9 — Atbildētāja valdība uzskata, ka šī attiecība pastāv starp visvairāk pārdoto stiprināto alu un visvairāk pārdoto un lētāko vīnu, kura spirta koncentrācija ir aptuveni 11 tilp. %.

10 — Atbildes rakstā uz repliku Zviedrijas Karaliste apšauba abu preču konkurences intensitāti un nosacījumu līdzību.

33. Šajā lietā viena litra vispārdotākās kategorijas stiprinātā alus un viena litra vispārdotākās un lētākās kategorijas vīna, kura spirta koncentrācija ir aptuveni 11 tilp. % [11], vidējās gala cenas salīdzinājums liecinot, ka abu preču nodokļu atšķirības neietekmē patērētāju rīcību. Faktiski, pat ja vīnu apliktu ar tādu pašu akcīzes nodokli, ar kādu tiek aplikts alus, tā cena būtu aptuveni divreiz lielāka nekā alum. Ņemot vērā šos datus, atbildētāja valdība un valdība, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi, ka Zviedrijas nodokļu sistēma alus ražošanu aizsargātu no konkurences ar vīnu. Latvijas Republika turklāt atzīmē, ka no statistikas datiem izriet, ka laika posmā no 1997. līdz 2004. gadam vīna patēriņš Zviedrijā ir pieaudzis daudz vairāk nekā alus patēriņš.

34. Atbildētāja valdība piekrīt Komisijai, ka alkoholisko dzērienu patērētājus Zviedrijā ietekmē preču cenu izmaiņas. Tomēr tas, ka patērētājs uz cenu samazinājumu reaģē, patērējot vairāk, saskaņā ar minētās valdības teikto nenozīmē, ka patērētājs maina rīcību, izvēloties no dažādu kategoriju alkoholiskiem dzērieniem. Šajā sakarā Latvijas valdība norāda, ka attiecīgo preču pieprasījums ir nosacīti neelastīgs cenu izmaiņu ziņā un nešķiet, ka cena būtu patērētāja izvēli noteicošais faktors.

35. Zviedrijas valdība turklāt apgalvo, ka iestādes prasītājas sniegtie *Systembolaget* pārdošanas statistikas dati neesot pilnīgi, jo, pirmkārt, tajos nav iekļauts sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos pārdotais daudzums, un, otrkārt, tie neļauj nošķirt datus, kas attiecas uz to vīnu kategoriju, kas konkurē ar stiprināto alu. Iebildumu rakstā atbildētāja dalībvalsts ir ievietojusi tabulu ar attiecīgo preču pārdotajiem daudzumiem laika posmā no 1996. līdz 2004. gadam, kurā apvienoti statistikas dati no *Systembolaget*, *Skatteverket* (Zviedrijas tiešo un netiešo nodokļu administrācija) un *Svenska Bryggareföreningen* (Zviedrijas federācija, kurā apvienoti alus, sidra, sodas dzērienu un ūdens ražotāji) [12].

36. Secinājumā Zviedrijas valdība, ko atbalsta Latvijas valdība, apgalvo, ka Komisija

11 — Replikas rakstā Komisija apgalvo, ka vispiemērotākā metode cenu salīdzināšanai no patērētāja viedokļa ir par atskaites daudzumu izmantot glāzi vīna un glāzi alus, un apstrīd Zviedrijas valdības pieeju, kurā vērā tiek ņemtas cenas litrā. Savukārt Zviedrijas valdība apgalvo, ka Komisijas norādītā metode nesniedz skaidrus rezultātus.

12 — Publiski nepieejamus datus, ar kuriem ir pamatoti šie statistikas dati, Zviedrijas valdība ir norādījusi atbildes rakstā uz repliku.

nav pierādījusi, ka apstrīdētajam nodokļu režīmam būtu aizsargājoša ietekme un tādējādi — tai šajā lieta pārmesto EKL 90. panta otrās daļas pārkāpumu.

B — *Vērtējums*

37. Saskaņā ar EKL 90. panta pirmo daļu:

"Dalībvalstis citu dalībvalstu ražojumiem tieši vai netieši neuzliek iekšējos nodokļus, kas lielāki par tiem, kas tieši vai netieši uzlikti līdzīgiem vietējiem ražojumiem."

38. Otrajā daļā ir noteikts:

"Dalībvalstis turklāt neuzliek citu dalībvalstu ražojumiem tādus iekšējos nodokļus, kas netieši aizsargā citus ražojumus."

39. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 90. panta mērķis kopumā ir nodrošināt brīvu preču apriti starp dalībvalstīm parastos konkurences apstākļos, novēršot jebkāda veida aizsardzību, ko varētu radīt diskriminējoša iekšējo nodokļu piemērošana citu dalībvalstu precēm, un pilnīgu iekšējo nodokļu neitralitāti vietējo un importēto preču konkurencē [13]. Šajā sakarā šī panta pirmajā daļā ir aizliegti jebkādi nodokļu noteikumi, ar kuriem neatkarīgi no nodokļu procedūras importētas preces faktiski tiek apliktas ar lielākiem nodokļiem nekā līdzīgas vietējās preces, bet otrās daļas uzdevums, kā ir precizējusi Tiesa, neapšaubāmi ir novērst jebkāda veida netiešu nodokļu protekcionismu tādu importētu preču gadījumā, kas, lai gan tās nav līdzīgas vietējām precēm pirmās daļas izpratnē, tomēr ar dažām no tām daļēji, netieši vai potenciāli konkurē [14].

40. Lai pārbaudītu noteikta valsts nodokļu režīma atbilstību aizliegumam noteikt EKL 90. pantā paredzētos diskriminējošos iekšējos

13 — Skat. it īpaši 1987. gada 9. jūlija spriedumu lietā 356/85 Komisija/Beļģija (*Recueil*, 3299. lpp., 6. punkts) un 1989. gada 11. jūlija spriedumu lietā 323/87 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2275. lpp., 7. punkts).

14 — Šajā sakarā vispirms skat. 1968. gada 4. aprīļa spriedumu lietā 27/67 *Fink-Frucht* (*Recueil*, 327. lpp.). Skat. arī citu starpā 1980. gada 27. februāra spriedumu lietā 168/78 Komisija/Francija (*Recueil*, 347. lpp., 6. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Beļģija, 7. punkts.

nodokļus, ir jāveic sarežģīts vērtējums vairākās pakāpēs.

41. Šādā vērtējumā vispirms jāveic analīze, lai definētu *attiecības* starp vietējām un importētājām precēm, kurām piemērojams attiecīgais režīms.

42. EKL 90. panta pirmajā daļā šīs attiecības ir izteiktas preču līdzības formā, bet otrās daļas piemērošanai saskaņā ar Tiesas sniegtajām norādēm tiek prasīta konkurences attiecību pastāvēšana, kas var būt tikai daļēja, netieša vai potenciāla, ja šīs attiecības nav vienkārša sagadīšanās, bet ir ilgstošas un tipiskas [15].

43. Tiesa ir arī precizējusi, ka, lai noteiktu konkurences attiecību pastāvēšanu EKL 90. panta otrās daļas izpratnē, ir jāņem vērā "ne tikai tirgus faktiskais stāvoklis, bet arī attīstības iespējas brīvas preču aprites Kopienā apstākļos un turpmāk iespējamu preču savstarpēju aizstājamību, kas var atklāties intensīvākas tirdzniecības rezultātā, lai pilnībā izceltu dalībvalstu ekonomikas papildinošās īpašības" [16].

44. Pamatojoties uz šiem elementiem, Tiesa ir atzinusi, ka vīns un alus "viens otru zināmā mērā savstarpēji aizstāj", kas saskaņā ar Tiesas apgalvoto ir tāpēc, ka tie zināmā mērā apmierina vienādas vajadzības [17]. Šāds vērtējums, kas formulēts lietā, kurā Tiesai bija jālemj par Apvienotajā Karalistē spēkā esoša vīna nodokļa režīma atbilstību, tika apstiprināts vēlākā spriedumā par Beļģijā piemērojamo PVN likmi vīnam un alum [18].

45. Konstatējot konkurences attiecības starp vīnu un alu, Tiesa tomēr norādīja uz būtiskām atšķirībām šo abu preču kvalitatīvajās īpašībās (pirmkārt, atšķirīga spirta koncentrācija), ražošanas metodēs (vīns galvenokārt ir lauksaimniecības produkts

15 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Fink-Frucht*. Tiesas judikatūrā joprojām nav tendences piešķirt lielu nozīmi atšķirībām starp jēdzieniem "līdzīgs" un "konkurence", kā arī "vispārināt" vērtējumus, pamatojoties uz EKL 90. pantu. Dažādos spriedumos Tiesa izvairījās preces kvalificēt par līdzīgām vai konkurējošām, bet tikai konstatēja vismaz potenciālas vai netiešas konkurences attiecības starp tām. Šajā sakarā skat. iepriekš minēto 1980. gada 27. februāra spriedumu lietā Komisija/Francija un lietā 169/78 Komisija/Itālija (*Recueil*, 385. lpp.) un lietā 171/78 Komisija/Dānija (*Recueil*, 447. lpp.). Kā nesenāku skat., piemēram, 1991. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-230/89 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-1909. lpp.).

16 — 1980. gada 27. februāra spriedums lietā 170/78 Komisija/Apvienotā Karaliste (*Recueil*, 417. lpp., 6. punkts).

17 — Iepriekš minētais 1980. gada 27. februāra spriedums lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 14. punkts.

18 — Tiesa uzskatīja, ka Beļģijas tirgus īpašības neļāva apstrīdēt Lielbritānijas tirgus gadījumā formulēto vērtējumu, skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Beļģija, 11. punkts.

un tāpēc ir pakļauts riskam, kas saistīts ar klimata apstākļiem, bet alus ir galvenokārt rūpniecības prece) un cenu struktūrā. Ievērojot šīs atšķirības, kā arī vīnu lielo dažādību atkarībā no to īpašībām, kvalitātes un cenas, Tiesai nācās ierobežot attiecīgo dzērienu konkurences attiecības nodokļu salīdzinājumam, tās atzīstot tikai "vīniem, kas ir plašai sabiedrībai vispieejamākie un parasti visvieglākie un vislētākie" [19].

46. Šajā lietā lietas dalībniekiem nav domstarpību par to, ka vīns ir galvenokārt importēta prece, bet alus ir galvenokārt uz vietas ražota prece.

47. Turklāt atbildētāja valdība neapstrīd Komisijas apgalvojumu, ka Zviedrijas tirgus īpašības neliedz atzīt tādas konkurences attiecības, kā Tiesa jau ir atzinusi, starp vislētāko vīnu un stiprināto alu — precēm, kas procentuāli aizņem vislielāko attiecīgo tirgu daļu. Lai gan lietas dalībniekiem ir dažādi viedokļi par to vīnu kategoriju noteikšanu, kas faktiski konkurē ar alu Zviedrijas tirgū, vai nu tos identificējot pēc spirta koncentrācijas (8,5–15 tilp. % Komisija un 11 tilp. % Zviedrijas valdība), vai cenas amplitūdas, būtībā nav strīda par to, ka attiecīgajām precēm ir raksturīgs tas, ka tās ir zināmā mērā savstarpēji aizstājamas.

48. Pirmais EKL 90. panta otrās daļas piemērošanas nosacījums tādējādi ir izpildīts.

49. Pārbaudot noteikta valsts nodokļu tiesību regulējuma atbilstību EKL 90. pantam, otrkārt, ir jāsalīdzina attiecīgajām precēm piemērojamie nodokļu režīmi, lai eventuāli noteiktu tām uzlikto nodokļu atšķirības un to apmēru.

50. Ja kā šajā lietā ir jāsalīdzina preces, kuru īpašības tās padara atšķirīgas, bet nekaitē to daļējai savstarpējai aizstājamībai, dažkārt var izrādīties ļoti grūti noteikt kritērijus pareiza salīdzinājuma veikšanai.

51. Spriedumā par vīna nodokļu režīmu Apvienotajā Karalistē Tiesa uzskatīja, ka

19 — 1983. gada 12. jūlija spriedums lietā 170/78 Komisija/Apvienotā Karaliste (*Recueil*, 2265. lpp., 12. punkts). Skat. arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Beļģija, 11. punkts, un 1999. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-166/98 *Socridis* (*Recueil*, I-3791. lpp.).

vispiemērotākā metode alus un vīna nodokļu attiecību novērtēšanai pamatojās uz nodokļa nastas salīdzinājumu, ievērojot trīs dažādus faktorus: preču tilpumu, alkohola saturu un cenu [20].

52. Piemērojot šo metodi šajā lietā, tiek iegūti šādi rezultāti.

53. Salīdzinot nodokļa apmēru atkarībā no tilpuma [21], ņemot vērā, ka akcīzes nodoklis vienam litram alus ar vidēju alkohola saturu (5,2 tilp. %) [22] ir SEK 7,64 [23] un vienam litram vīna ar spirta koncentrāciju no 8,5 līdz 15 tilp. % ir SEK 22,08, izriet, ka vīna nodoklis par tilpuma vienību ir aptuveni trīs [24] reizes lielāks nekā alum. Šajā lietā šis rezultāts tomēr nav īpaši nozīmīgs, jo nodokļu atšķirības tilpuma ziņā ir normāla parādība, ja tiek izmantota nodokļu sistēma, kurā par pamatu aplikšanai ar nodokli tiek ņemts alkohola saturs.

54. Runājot par akcīzes nodokļa atšķirībām atkarībā no alkohola satura, vīna, kura spirta koncentrācija ir 12,5 tilp. %, spirta tilpumprocents tiek aplikts ar aptuveni par 20 % lielāku nodokli nekā alus (SEK 1,77 pret 1,47) un vīns, kura spirta koncentrācija ir 11 tilp. %, ar aptuveni par 36 % lielāku nodokli (SEK 2 pret 1,47). Vēl vieglāka vīna, kura spirta koncentrācija ir 10 tilp. %, alkohola tilpumprocents tiek aplikts ar gandrīz par 50 % lielāku nodokli nekā alus. Un pat nav vērts minēt, ka alkohola saturs šajā lietā noteikti ir visnozīmīgākais vērtējuma parametrs, jo tas tiek izmantots par pamatu aplikšanai ar nodokli akcīzes nodokļa aprēķināšanā.

55. Nodokļu ietekmes uz attiecīgo preču gala cenu salīdzinošs izvērtējums ir daudz grūtāks. Grūtības galvenokārt rodas tāpēc, ka lietas dalībnieki strīdas par cenām, kas ir jāizmanto aprēķina pamatā. Saskaņā ar Komisijas viedokli, kura pamatojas uz *Systembolaget* oficiālajiem statistikas datiem, nozīmīgā cenas amplitūda ir tā, kurai atbilst aptuveni 79 % no pārdotā vīna daudzuma un kas ir no SEK 41 līdz 70 par 75 cl pudeli (no 55 līdz 93 SEK/l). Viena litra vīna, kura spirta koncentrācija ir 12,5 tilp. %, vidēja patēriņa cena esot SEK 65,33, kamēr viena litra alus, kura spirta koncentrācija ir 5,2 tilp. %, vidējā patēriņa cena esot SEK 30,33. Savukārt Zviedrijas valdība apgalvo, ka pareizāk būtu ņemt vērā viena litra vīna ar alkohola saturu 12,5 tilp. % vidējo pārdošanas cenu, kas ir

20 — Iepriekš minētais 1983. gada 12. jūlija spriedums lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 18. punkts.

21 — Pieņemot, ka abu dzērienu tilpums ir vienāds.

22 — Runa ir par spirta koncentrāciju alum, kuru izmanto gan Komisija, gan Zviedrijas valdība.

23 — Alus nodoklis ir aptuveni SEK 1,47 par katru alkohola tilpumprocentu litrā: 1,47 x 5,2 = 7,64.

24 — 2,89.

SEK 69,58 [25]. Ņemot par pamatu Komisijas sniegtos datus, akcīzes nodoklis ir vienāds ar 33,8 % no gala cenas un vīna pamata cena (30,18 SEK/l) palielinās par aptuveni 73 % pēc akcīzes nodokļa piemērošanas un par aptuveni 116 % pēc PVN piemērošanas. Turpretim, izmantojot Zviedrijas valdības datus ar vīna pamata cenu 33,584 SEK/l apmērā, šie skaitļi ir atbilstoši 31,7 %, 54,7 % un 107 %. Alus gadījumā saskaņā ar Komisijas sniegtajiem datiem, ko Zviedrijas Karaliste neapstrīd [26], akcīzes nodoklis ir aptuveni 25,2 % no gala cenas un viena litra alus pamata cena (SEK 16,62) palielinās par 45,9 % pēc akcīzes nodokļa piemērošanas un par 82,4 % pēc PVN piemērošanas. Pats par sevi saprotams, ka vīnu kategorijā, kuru nodoklis ir 22,08 SEK/l (no 8,5 līdz 15 tilp. % spirta), nodokļu ietekme uz cenas struktūru ir daudz lielāka vīniem, kas ir lētāki un ar mazāku alkohola saturu.

56. Iepriekš minētie dati liecina, ka, lai kāds nebūtu vērā ņemamais salīdzinājuma kritērijs, tām vīna kategorijām, kas konkurē ar alu, tiek piemērots daudz lielāks akcīzes nodoklis nekā alum.

57. Visbeidzot, pārbaudot valsts nodokļu režīma saderību ar EKL 90. pantā noteikto aizliegumu, ir jāpierāda šāda režīma diskriminējošais raksturs.

58. Šajā sakarā Tiesa ir precizējusi, ka attiecībā uz EKL 90. panta pirmo daļu diskriminējošais raksturs izriet no pašas nodokļu atšķirības, jo attiecībā uz lielā mērā līdzīgām precēm šajā tiesību normā minētais aizliegums ir spēkā, ja nodokļu sistēma importēto preci apgrūtina vairāk nekā vietējo preci. Savukārt otrās daļas gadījumā, ņemot vērā to, ka ir grūti pietiekami precīzi salīdzināt attiecīgās preces, vērtējums saskaņā ar Tiesas viedokli ir jāveic, izmantojot vispārīgāku kritēriju, proti, attiecīgā nodokļu režīma netieši aizsargājošo raksturu [27].

59. Šāds vērtējums neapšaubāmi ir visgrūtākais no tiem, kas veicami saskaņā ar EKL 90. pantu, un tiesvedībā par valsts pienā-

25 — Šī cena ir aprēķināta, ņemot par pamatu 22 pudelēs vai kartona iepakojumā cenas amplitūdā no SEK 61 līdz 70 visvairāk pārdoto vīnu, kuri veido lielāko pārdoto daudzumu, vidējās cenas.

26 — Viena litra alus ar spirta koncentrāciju 5,2 tilp. % vidējā patēriņa cena ir SEK 30,33.

27 — Iepriekš minētais 1980. gada 27. februāra spriedums lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 9. punkts. Skat. kā senāku iepriekš minēto spriedumu lietā *Fink-Frucht*. Tomēr tendence judikatūrā "vispārināt" vērtējumu saskaņā ar EKL 90. pantu, skaidri nenošķirot pirmās un otrās daļas piemērošanu (skat. iepriekš 15. zemsvītras piezīmi) liek uzskatīt, ka apstrīdētā nodokļu režīma aizsargājošā ietekme ir galvenais kritērijs šīs tiesību normas pārkāpuma atzīšanā.

kumu neizpildi var nozīmēt, ka Komisijai tiek uzlikts grūti izpildāms pierādīšanas pienākums.

60. Lai atvieglotu šo pienākumu, Tiesa ir precizējusi, ka EKL 90. panta otrās daļas piemērošanai pietiek pierādīt, ka noteiktais nodokļu režīms, "ņemot vērā tā iezīmes, *var* radīt Līgumā minēto aizsargājošo ietekmi" [28]. Turpinājumā tā ir norādījusi, ka, "nemēģinot mazināt [..] nozīmi, kāda ir vērtējuma elementiem, kas izriet no statistikas datiem, kuri ļauj noteikt noteikta nodokļu noteikuma ietekmi, nevar prasīt, lai Komisija sniegtu skaitliskus datus par kritizētās nodokļu sistēmas aizsargājošās ietekmes konkrētu esamību" [29].

61. Spriedumā par Beļģijas vīna un alus nodokļu režīmu Tiesa tomēr noraidīja Komisijas apgalvojumu, ka pēc tam, kad konkurences attiecības starp abām precēm ir noskaidrotas, jebkura nodokļu bāzei piemērojama nodokļu likmes atšķirība neesot saderīga ar EKL 90. panta otro daļu, un precizēja, ka vērtējumam par noteiktas nodokļu nastas atbilstību šai tiesību normai "ir jānotiek, ņemot vērā to, kā šī nasta ietekmē konkurences attiecības starp attiecīgajām precēm" [30]. Saskaņā ar Tiesas viedokli "būtiskais jautājums tādējādi ir, vai šī nasta ietekmē attiecīgo tirgu, *samazinot importēto preču potenciālo patēriņu konkurējošu vietējo preču labā*" [31]. Šajā pašā spriedumā Tiesa arī apstiprināja, ka, "novērtējot aizsargājošo ietekmi, nevar neņemt vērā atšķirības attiecīgajās alus un vīna pārdošanas cenās".

62. Zviedrijas Karaliste, pamatojoties uz šo precedentu, šajā lietā apgalvo, ka Komisija nav izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, jo tā nav apsvērusi lielo cenu atšķirību starp abām attiecīgajām precēm, atšķirību, kas tai būtu likusi izslēgt šīm precēm piemērojamo dažādo nodokļu iespējamo ietekmi uz patērētāja izvēli.

63. Pirms eventuālas tālākas analīzes veikšanas uzskatu par piemērotu pārbaudīt, vai atbildētājas valdības galvenais arguments, uz

28 — Iepriekš minētais 1980. gada 27. februāra spriedums lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 10. punkts. Mans izcēlums slīprakstā.

29 — Iepriekš minētais 1980. gada 27. februāra spriedums lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 10. punkts.

30 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Beļģija, 15. punkts.

31 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Beļģija, 16. punkts. Mans izcēlums slīprakstā.

kuru tā balsta savas aizstāvības lielāko daļu, ir pamatots. Šādā aspektā īsumā jāatgādina apstākļi, par kuriem taisīts spriedums, uz kuru Zviedrijas Karaliste pamatojas savā kritikā, kā arī secinājumi, pie kuriem Tiesa nonāca minētajā gadījumā.

64. Lietā, par kuru bija tiesvedība, kurā taisīts minētais spriedums, Komisija apstrīdēja to, ka Beļģijas Karaliste vīnam piemēroja PVN likmi, kas bija par aptuveni 6 % lielāka nekā alum. Analīzes beigās Tiesa secināja, ka konkrētās nodokļu atšķirības neietekmēja patērētāja izvēli. Tiesa it īpaši uzskatīja, ka Komisija nebija pierādījusi, ka atšķirība attiecīgajās konkurējošā alus un vīna cenās būtu bijusi tik neliela, ka 6 % atšķirība abām precēm piemērojamajās PVN likmēs varētu ietekmēt patērētāja rīcību un tādējādi radītu alum izdevīgu aizsardzību [32].

65. Tuvāka lietas apstākļu pārbaude ļauj labāk izprast secinājumus, pie kuriem Tiesa ir nonākusi, un izvērtēt, vai, kā apgalvo Zviedrijas Karaliste, minētajā lietā rastais risinājums būtu jāpiemēro arī šajā lietā.

66. Beļģijas valdība apgalvoja, ka viena litra alus cena, ieskaitot nodokļus, bija BFR 29,75, bet viena litra līdzīgas kvalitātes vīna cena bija BFR 125. Tā kā Komisijas argumenti, kas izvirzīti, lai apstrīdētu šos datus, tika pilnībā noraidīti, ir jāsecina, ka Tiesa savu analīzi balstīja uz šiem pašiem datiem. Vīna pārdošanas cena patērēšanai Beļģijā, ieskaitot PVN, tātad bija aptuveni *četras reizes* [33] lielāka nekā alum, bet attiecīgi vīnam un alum piemērotās PVN likmes atšķirība, kā minēts iepriekš, bija 6 % (25 % vīnam un 19 % alum).

67. Ģenerāladvokāts Vilasa [*Vilaça*] secinājumos [34], kuriem Tiesa būtībā šajā punktā piekrita, apgalvoja, ka, ja PVN likme tiktu noteikta vienādi 25 % apmērā, tādējādi palielinot alum piemēroto likmi par 6 %, abu preču cenu atšķirība samazinātos par BFR 1,5 (no BFR 95,25 līdz 93,75), bet, to nosakot vienādi 19 % apmērā, samazinot vīnam piemēroto likmi, atšķirība samazinātos par BFR 6 (no BFR 95,25 līdz 89,25). Abos gadījumos vīna un alus cenu attiecības

32 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Beļģija, 18. punkts

33 — 4,2 reizes. Ja ņem vērā cenas bez PVN (BFR 100 vīnam un BFR 25 alum), atšķirība bija tieši 1 pret 4.

34 — Sniegti 1987. gada 26. februārī iepriekš minētajā lietā Komisija/Beļģija (*Recueil*, 3299. lpp., 102. un turpmākie punkti).

daudz nemainītos (-1,5 %, vienādojot likmi uz 25 %, un -6,3 %, vienādojot likmi uz 19 %). Pirmajā gadījumā, kas jāuzskata par iespējamāku, ievērojot Beļģijas valdības tiesvedības gaitā izteiktos paziņojumus, viena litra alus cena palielinātos par 5 %, bet otrajā gadījumā viena litra vīna cena samazinātos par 4,8 % [35].

68. Tagad ir jāsalīdzina šajā lietā pieejamie dati ar iepriekš aprakstītajiem datiem un jāizvērtē, vai šajā lietā iespējams nonākt pie tādiem pašiem secinājumiem, pie kādiem Tiesa nonāca spriedumā lietā Komisija/Beļģija.

69. Izmantojot Zviedrijas Karalistes [36] sniegtos vai neapstrīdētos datus un piemērojot vienam litram vīna ar spirta koncentrāciju 12,5 tilp. % alum paredzēto akcīzes nodokļa likmi, proti, SEK 1,47 par alkohola tilpumprocentu, rezultātā iegūstam cenas samazinājumu absolūtos skaitļos SEK 4,63/l (EUR 0,50) [37], kas ir 6,65 %. Vīna un alus cenas attiecība samazinās par 11,8 %, saglabājot attiecību 2 pret 1 [38].

70. Vai, ņemot vērā šos datus, var līdzīgi, kā Tiesa izlēma iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Beļģija, secināt, ka alus un vīna cenu atšķirība Zviedrijā ir tik liela, ka 20 % [39] starpība abiem dzērieniem piemērotajā akcīzes nodokļa likmē nevar ietekmēt patērētāja rīcību?

71. Manuprāt, atbildei ir jābūt noliedzošai. Šīs lietas un lietas, kurā pieņemts spriedums Komisija/Beļģija, datu salīdzinājums faktiski neļauj uzskatīt, ka abas lietas būtu līdzīgas. Lai gan Tiesa iepriekš minētajā spriedumā varēja apgalvot, ka, ņemot vērā alus un vīna cenas attiecību 1 pret 4, iespējama vīna cenas samazināšana par aptuveni 5 % nevar ietekmēt patērētāja izvēli, to pašu, neņemot vērā citus faktorus, pārliecinoši nevar apgalvot, ja šī attiecība ir 1 pret 2 un iespējams vīna cenas samazinājums ir 6,5 % [40]. Principā, jo vairāk

35 — Skat. iepriekš minētos ģenerāladvokāta Vilasa secinājumus, 109. punkts.

36 — Salīdzinājums veikts, ņemot par pamatu viena litra vīna ar spirta koncentrāciju 12,5 tilp. % vidējo cenu. Nav pat vērts minēt, ka, ja tiktu ņemti vērā vēl vieglāki un lētāki vīni, kas ietverti šajā lietā nozīmīgajā nodokļu kategorijā, cenu atšķirība salīdzinājumā ar alu būtu mazāka, bet, kā redzams iepriekš, nodokļu atšķirība, kaitējot vīnam, būtu lielāka.

37 — Aprēķinā ietverts PVN 25 % apmērā.

38 — Mainītos no 2,3 uz 2,1.

39 — Iegūts, salīdzinot akcīzes nodokli par spirta tilpumprocentu un ņemot vērā vīnu, kura spirta koncentrācija ir 12,5 tilp. %.

40 — Bet tas palielinās, ja tiek ņemti vērā vīni ar mazāku alkohola saturu un cenu.

samazinās divu konkurējošu preču cenu attiecība, jo vairāk palielinās to savstarpējās aizstājamības pakāpe un tādējādi samazinās cenas variāciju apmērs, kas var noteikt savstarpējo aizstājamību.

72. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka ir jānoraida Zviedrijas Karalistes apgalvojums, ka, ņemot vērā vīna un alus cenu starpību vien, var izslēgt, ka abām precēm piemērojamās atšķirīgās akcīzes nodokļu likmes var kaut kādā veidā ietekmēt patērētāja izvēli.

73. Tā kā pie šī secinājuma esmu nonācis, ņemot vērā atbildētājas valdības sniegtos datus, nekavēšos pie jautājuma, ko lietas dalībnieki ir plaši iztirzājuši rakstveida procesā, par to, vai Zviedrijas valdības izmantotā salīdzinājuma metode, salīdzinot viena litra vīna un viena litra alus cenas, ir pareiza. Šajā sakarā tikai norādīšu, ka Komisijas ierosinātā metode, salīdzinot dažāda tilpuma vīna glāzes un alus kausa cenas, nav ieteicama, it īpaši ņemot vērā šo preču pārdošanas nosacījumus. Šīs preces faktiski galvenokārt tiek pārdotas *Systembolaget* [41] pārdošanas punktos apstākļos, kur neapšaubāmi uzreiz notiek dzērienu cenu litrā salīdzināšana, ņemot vērā Zviedrijas vienkāršā patērētāja tieksmi iegādāties vīnu vakuumiesaiņojumā, sauktā par "Bag in Box" [42], kā dokumentos norāda atbildētāja valdība. Katrā ziņā Komisija nav sniegusi pierādījumus, kas ļautu uzskatīt, ka tās salīdzinājuma metode, ņemot vērā Zviedrijas patērētāja ieradumus un tirgus iezīmes, būtu labāka par to, ko ieteikusi atbildētāja valdība.

74. Tagad jāpārbauda, vai Komisijas sniegtie pierādījumi ir pietiekami, lai pierādītu attiecīgā nodokļu režīma *spēju* radīt aizsargājošu ietekmi par labu alum un kaitējot vīnam.

75. Saskaņā ar Komisijas teikto no *Systembolaget* statistikas datiem skaidri izriet, ka patērētāju rīcību ietekmē cenu izmaiņas, ko rada attiecīgo preču akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. Tā norāda, ka statistika par

41 — Licencētos sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos pārdotais daudzums kopumā nepārsniedz 10 %.

42 — "Bag in Box" ir šķidrumu vakuumiesaiņojuma metode, kurā izejviela ir ielieta plastikāta vai alumīnija maisiņā, kas savukārt tiek ievietots kartona kastē, kam jāatvieglo pārvadāšana un glabāšana. Šāda vakuumiesaiņojuma panākumu iemesli ir ērtums un spēja saglabāt šķidrumus svaigus, samazinot gaisa piekļuvi. Vīnam šāds iesaiņojums parasti ir ar tilpumu 3, 5, 10 vai 20 l.

1997. gadu, kad stājās spēkā nodokļu reforma, kurā par aptuveni 40 % tika samazināta alus akcīzes nodokļa likme, liecina, pirmkārt, ka tika reģistrēta šī dzēriena pārdotā daudzuma palielināšanās par 8,9 %, pretēji tendencei iepriekšējos gados, kad tas ievērojami samazinājās, un, otrkārt, ka pārdotais vīna daudzums samazinājās par 3,7 %. 2002. gadā, kad vīna akcīzes nodoklis tika samazināts par 18,8 %, šīs preces pārdotais daudzums savukārt palielinājās par 11 %. Komisija turklāt uzver, ka no 1997. līdz 2001. gadam pārdotais vīna daudzums principā pieauga, bet pārdotais alus daudzums procentuāli palielinājās daudz vairāk. Visbeidzot, Komisija norāda, ka kopš 1995. gada pārdotais vīna daudzums tilpuma ziņā būtībā bija vienāds ar pārdoto alus daudzumu (aptuveni 103 miljoni litru katra dzēriena), 2004. gadā pārdotais alus daudzums (aptuveni 173 miljoni litru) par aptuveni 20 % pārsniedza pārdoto vīna daudzumu (aptuveni 139 miljoni litru). Šāda atšķirība, kas parādījās pēc 1997. gada nodokļu reformas, saskaņā ar Komisijas teikto radās šajā reformā abiem dzērieniem noteikto atšķirīgo likmju dēļ.

76. Prasītājas sniegtie dati man nešķiet īpaši nozīmīgi, pirmkārt un galvenokārt, tāpēc, ka tā vispārīgi atsaucas uz pārdoto vīna un alus daudzumu un tāpēc neļauj atsevišķi izsvērt izmaiņas konkurējošo kategoriju pārdotajā daudzumā. Otrkārt, lai gan ir taisnība, ka no Komisijas minētajiem statistikas datiem izriet, ka no 1997. līdz 2003. gadam pārdotais alus daudzums turpināja pieaugt, šis pieaugums tomēr nebija konstants. 1998. gadā pēc likmes samazināšanas pārdošanas daudzums palielinājās tikai par 2,8 %, kas ir vismazākais daudzums laika posmā no 1997. līdz 2003. gadam, kamēr 1999. gadā tika reģistrēta pārdotā daudzuma palielināšanās par 15,4 %, kas bija daudz vairāk, nekā tika sasniegts 1997. gadā vienlaikus ar akcīzes nodokļa likmes samazināšanu. Pēc 1999. gada, izņemot 2003. gadu, pārdotais daudzums gandrīz konstanti palielinājās par aptuveni 10 %. Šie dati, manuprāt, ļauj pieņemt, ka citi faktori, nevis nodokļi ir ietekmējuši pārdotā alus daudzuma pieaugumu atskaites periodā un tādējādi atšķirību starp pārdotā vīna un alus daudzumiem šajā laika posmā. Vīna gadījumā *Systembolaget* statistikas dati par pārdoto daudzumu liecina par kritumu 1997. gadā, kad alum tika piemērota samazināta akcīzes nodokļa likme, tomēr jau nākamajā gadā pārdotais daudzums no jauna pieauga par 2,7 % gandrīz identiski ar pieaugumu, kas šajā gadā reģistrēts alum (2,8 %). Kopš 1998. gada pārdotais vīna daudzums ir pieaudzis, pat ja tas nav noticis konstanti.

77. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uzskatu, ka Komisijas sniegtie dati ļauj vēl vairāk pierādīt to, ka Zviedrijas patērētāju ietekmē cenu izmaiņas, ko rada grozījumi attiecīgo dzērienu nodokļu režīmā, un šī ietekme atbilstoši vietējiem patēriņa ieradumiem dot priekšroku alum izrādās daudz

lielāka vīna gadījumā [43]. Turklāt ir redzams, ka pēc akcīzes nodokļa likmes samazināšanas pārdotā daudzuma palielināšanās ir ierobežota laikā un acīmredzami beidzas pirmā gada laikā pēc nodokļu grozījumu stāšanās spēkā.

78. Lai gan no Komisijas sniegtajiem statistikas datiem var secināt, ka pastāv zināma attiecīgo preču pieprasījuma elastība atkarībā no cenas, kas ir faktors, ko Zviedrijas Karaliste [44] neapstrīd, tomēr, manuprāt, no tā nevar secināt pietiekami nozīmīgus datus par cenu izmaiņu ietekmi uz konkurenci starp šīm precēm, lai *konstatētu*, ka attiecīgi pārdotā alus un vīna daudzuma palielināšanās 1997. un 2002. gadā vismaz daļēji ir notikusi savstarpējas aizstājamības dēļ. Tas ir atkarīgs no pastāvošās konkurences intensitātes starp šīm precēm un tādējādi — pieprasījuma savstarpējas elastības koeficienta, kas ir faktori, par kuriem Komisija nekādu vērtējumu nav sniegusi.

79. Tagad ir jānoskaidro, kāds pierādīšanas pienākums konkrēti gulstas uz Komisiju tiesvedībā par valsts pienākumu neizpildi, pamatojoties uz EKL 90. panta otro daļu.

80. Jau ir minēts, ka, lai gan Tiesa neprasa ar statistikas datu vai ekonometrisku pētījumu palīdzību pierādīt, ka apstrīdētajam nodokļu režīmam reāli ir aizsargājoša ietekme, un šādu pierādījumu saprātīgi no Komisijas nevarētu prasīt [45], tomēr ir jāpierāda šāda režīma *spēja* radīt šādu ietekmi. Citiem vārdiem sakot, Komisijai ir jāveic visu attiecīgā nodokļu režīma objektīvo īpašību pārbaude, lai novērtētu, vai, ņemot vērā nodokļu situāciju, kas pastāvēja pirms tā ieviešanas, un tirgus īpašības, pastāv *pietiekami pierādījumi, lai pieņemtu, ka tas ietekmē no citām dalībvalstīm nākušu preču potenciālo patēriņu un konkurences attiecības starp attiecīgajām precēm* [46]. Ja pastāv norādes, kas var apliecināt Komisijas apgalvojumu, ieinteresētajai valdībai ir jāpamato

43 — Komisijas sniegtie statistikas dati liecina par lielāku pārdotā vīna daudzuma palielināšanos 2002. gadā, nekā reģistrēts alus gadījumā 1997. gadā, lai gan vīna akcīzes nodokļa likmes samazinājums bija aptuveni uz pusi mazāks nekā iepriekš alum.

44 — Pārdotā vīna daudzuma palielināšanās 2002. gadā pēc akcīzes nodokļa samazināšanas izriet arī no Zviedrijas Karalistes sniegtajiem statistikas datiem. Turklāt no atbildētājas valdības iesniegumiem izriet, ka tieši alkoholisko dzērienu pieprasījuma elastība lielākā vai mazākā mērā, bet katrā ziņā ievērojamā mērā ir ļāvusi Zviedrijai nodokļus tradicionāli izmantot kā instrumentu cenu un tādējādi — patēriņa ieradumu regulēšanai. Agrāk spirtoto dzērienu aplikšana ar nodokļiem kopā ar citiem, ar nodokļiem nesaistītiem pasākumiem Zviedrijas valdībai ļāva, piemēram, orientēt šo dzērienu patērētājus uz citām precēm ar mazāku alkohola saturu, it īpaši vīnu.

45 — Sniegt šādus pierādījumus var izrādīties ļoti grūti, ja preces ir tikai daļēji savstarpēji aizstājamas.

46 — Skaidrs, ka Komisijas pierādīšanas pienākums ir vieglāks, kad starp attiecīgajām precēm pastāv tiešas konkurences attiecības, un, ja preces ir ļoti līdzīgas, šis pienākums būtībā ir vienāds ar nodokļu atšķirības konstatēšanu.

attiecīgā atšķirīgā attieksme nodokļu ziņā [47] un/vai jāsniedz pierādījumi, kas izslēdz EKL 90. panta otrās daļas pārkāpuma iespēju [48].

81. Turklāt nešķiet, ka šāds pierādīšanas pienākuma sadalījums būtu noraidīts iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Beļģija, kurā Beļģijas valdības sniegtie dati, kurus Komisija neveiksmīgi mēģināja apstrīdēt, ļāva apstiprināt vīnam un alum piemērotās atšķirīgās PVN likmes principiālo neitralitāti konkurencē starp šīm precēm, atspēkojot Komisijas apgalvojumu par tām piemērojamā nodokļu režīma iespējamo aizsargājošo ietekmi.

82. Vai šajā lietā ir pietiekamas norādes par apstrīdētā nodokļu režīma apgalvoto aizsargājošo ietekmi?

83. Sākumā pārbaudīšu šī režīma iezīmes. Kā ir atzinusi Zviedrijas valdība, 1997. gada nodokļu reforma, kurā par 40 % tika samazināta alus akcīzes nodokļa likme, *izmainīja vienādos nodokļus*, ar ko iepriekš bija aplikts stiprinātais alus un vīns ar spirta koncentrāciju aptuveni 11 tilp. % apmērā [49]. Šobrīd spēkā esošās sistēmas pamatā, lai gan akcīzes nodoklis alum un vīnam tiek noteikts atkarībā no spirta koncentrācijas un tātad, pamatojoties uz objektīvu kritēriju, kas atspoguļo preču īpašības, *aprēķina metode tomēr ir citādāka* [50]. Alus akcīzes nodoklis faktiski tiek noteikts, reizinot noteiktu summu ar šī dzēriena spirta koncentrāciju, tā ka *nodoklis par spirta tilpumprocentu ir vienāds neatkarīgi no alkohola satura dzērienā*, bet vīns ir iedalīts piecās kategorijās atkarībā no alkohola satura, un katrā kategorijā *nodoklis par spirta tilpumprocentu mainās no maksimālā vīniem ar vāju alkohola saturu līdz minimālam vīniem ar lielāku alkohola saturu*. Ceturtajā kategorijā, kurā ietilpst vīni, kas konkurē ar stiprināto alu, šis nodoklis ir no SEK 2,45 par spirta tilpumprocentu vīniem, kuru spirta koncentrācija ir 9 tilp. %, līdz SEK 1,47 vīniem, kuru spirta koncentrācija ir 15 tilp. %. Tātad vislielākie nodokļi ir vieglākajiem vīniem, kas ir arī vislētākie un vistiešāk konkurē ar alu.

84. Otrkārt, ir jānovērtē atšķirības attiecīgo preču nodokļos, kas rodas iepriekš aprakstītā režīma piemērošanā. Taču, kā jau norādīts

47 — Skat., piemēram, lietu par denaturēta alkohola aplikšanu ar nodokļiem Itālijā, 1981. gada 14. janvāra spriedums lietā 46/80 *Vinal* (*Recueil*, 77. lpp.).

48 — Jāprecizē, ka tas nenozīmē pretēju pierādīšanas pienākumu, jo Komisijai katrā ziņā ir jāsniedz pietiekami pierādījumi, lai sākotnēji pierādītu aizsargājošo ietekmi.

49 — Saskaņā ar atbildētājas valdības pašas minēto.

50 — Lietas materiālos nav informācijas par to, vai pirms 1997. gadā veiktajiem grozījumiem akcīzes nodokļa aprēķina metode vīnam un alum bija vienāda.

iepriekš [51], attiecīgi vīnam un alum uzliktās nodokļu nastas salīdzinājums liecina, ka, lai kāds būtu vērā ņemamais salīdzinājuma kritērijs (tilpums, alkohola saturs vai preču cenas), to vīnu kategorija, kas konkurē ar alu, tiek aplikta ar *ievērojami* lielāku akcīzes nodokli nekā tas, kas piemērojams šim dzērienam.

85. Runājot par tirgus īpašībām, būtībā nav apstrīdēts, ka Zviedrijas patērētājs reaģē uz cenu izmaiņām, kas rodas, izdarot grozījumus attiecīgajām precēm piemērojamajā nodokļu režīmā. Turklāt attiecīgo dzērienu cenu salīdzinājums, kas veikts, pamatojoties uz Zviedrijas valdības sniegtajiem datiem, neļauj izslēgt šiem dzērieniem piemērojamo nodokļu atšķirību iespējamu ietekmi uz konkurenci [52]. Zviedrijas valdības sniegtie statistikas dati, no kuriem izriet, ka no 1996. līdz 2003. gadam pārdotais vīna daudzums ir palielinājies par vairāk procentiem nekā pārdotais alus daudzums, vien arī nepierāda, ka attiecīgajam nodokļu režīmam nav aizsargājošas ietekmes [53].

86. Šādos apstākļos uzskatu, ka šajā lietā ir pietiekami pierādījumi, lai uzskatītu, ka attiecīgais nodokļu režīms var ietekmēt potenciālu vīna patēriņu un kaitēt šai precei, kas galvenokārt tiek importēta no citām dalībvalstīm, salīdzinājumā ar alu, kas galvenokārt ir vietēja prece tiktāl, ciktāl pēdējā "ir vistuvākais atskaites punkts konkurences aspektā" [54]. Zviedrijas Karalistes izvirzītie argumenti, manuprāt, neatspēko šo secinājumu. Tāpēc uzskatu, ka prasība ir jāapmierina.

V — Par tiesāšanās izdevumiem

87. Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest atlīdzināt tiesāšanās izdevumus Zviedrijas Karalistei, kurai spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež Zviedrijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

51 — Skat. iepriekš 52.–56. punktu.

52 — Skat. iepriekš 63.–73. punktu.

53 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā 168/78 Komisija/Francija.

54 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto 1983. gada 12. jūlija spriedumu lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 27. punkts.

88. Latvijas Republikai, kas ir iestājusies šajā lietā, ir jāsedz savi tiesāšanās izdevumi pašai saskaņā ar Reglamenta 69. panta 4. punktu.

VI — Secinājumi

89. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai:

— atzīt, ka, piemērojot vīniem, kas konkurē ar alu, relatīvi lielāku akcīzes nodokli nekā alum, Zviedrijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 90. panta otrā daļa;

— piespriest Zviedrijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;

— noteikt, ka Latvijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.